

หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

นางอุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมนิค

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ
906677

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๘

SUBJECT HEADINGS FOR THAI BOOKS IN UNIVERSITY LIBRARIES IN THAILAND

Mrs. Ubolwan Pitipatanacozi

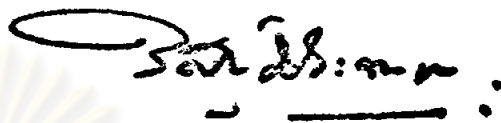
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science
Graduate School

Chulalongkorn University

1975

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....
..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชา ทัม เตียง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ชื่อ นางอุบลวรรณ ปิติพัฒนา โยมิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา ๒๕๑๘

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและรวบรวมหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย ที่ใช้อยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๑๐ แห่งในประเทศไทยตลอดจนศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่บรรณารักษ์ได้ประสบในขณะที่ทำงาน ประเมินคุณค่าของหนังสือคู่มือการให้หัวเรื่องภาษาไทยที่ห้องสมุดแต่ละแห่งใช้อยู่ วิเคราะห์หัวเรื่องที่ใช้แตกต่างกันออกไป เพื่อนำข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ มาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงต่อไป ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๑๐ แห่ง ที่ไปทำการสำรวจเพื่อนำข้อมูลมาศึกษาในครั้งนี้ คือ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล หอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วิธีการวิจัย ค้นคว้าจากหนังสือและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับหัวเรื่อง สํารวจและสัมภาษณ์บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๑๐ แห่ง เกี่ยวกับปัญหาในการใช้หัวเรื่องภาษาไทย รวบรวมหัวเรื่องภาษาไทยที่แต่ละห้องสมุดได้เพิ่มเติมขึ้นใช้เองโดยมีหลักเกณฑ์ว่าต้องเป็นหัวเรื่องที่แตกต่างกันและเพิ่มเติมจากหัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้อยู่ในหนังสือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๓" แล้วจึงนำหัวเรื่องที่ใช้แตกต่างกันมาวิเคราะห์โดยแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะแตกต่าง ศึกษาปัญหาของแต่ละกลุ่ม วิเคราะห์หลักเกณฑ์และปัญหาสำคัญ ๆ พร้อมทั้งขอเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาสำคัญของหัวเรื่องภาษาไทย คือขาดหนังสือ
คู่มือการให้หัวเรื่องที่ทันสมัย เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำโดยตรง ขาด
ความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์ ฯลฯ จากการสำรวจและรวบรวมหัวเรื่องภาษาไทย
ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ๑๐ แห่ง เฉพาะหัวเรื่องที่เพิ่มเติมและแตกต่างกัน
มีจำนวนหัวเรื่องทั้งสิ้น ๖,๒๔๑ หัวเรื่อง ในจำนวนนี้เป็นหัวเรื่องที่มีปัญหาแตกต่าง
กัน ๓๑๔ กรณี กลุ่มที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ กลุ่มที่ใช้คำหรือวลีต่างกันแต่มีความหมาย
คล้ายคลึงหรือเหมือนกัน มีจำนวน ๑๐๖ กรณี อนึ่ง ใ้เสนอแนะหัวเรื่องภาษาไทย
ที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมไว้ในที่นี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

headings for Thai books; and compilations of subject headings which are different from those in the subject heading list "Subject Headings for Thai Books by The Thai Library Association, 2513 B.E." The subject headings studied were divided into groups. The major problems and principles were analysed and some recommendations were presented

Research results are as follows:

The major problems of subject headings for Thai books are: the lack of up-to-date list of subject headings for Thai books since no institutions take responsibility for this work and the lack of cooperation among librarians. The study of subject headings used in the 10 university libraries reveal that the total headings number 6,241, of which 314 cases presented different problems. The acute problem lies in the use of words or phrases of the same or similar meanings which make up 106 cases. The proposed list of subject headings for Thai books resulted from this study is appended.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงด้วยดีเนื่องจากความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์
วิษณุ ทับเที่ยง อาจารย์ที่ปรึกษา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร ทีชะระ และผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.สุรียา รัตนกุล ที่สละเวลาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และตรวจ
ทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้แก่วัดเขียน พร้อมทั้งศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์
ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ในขณะเดียวกัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศจี จันทวิมล ก็เป็นอีกท่านหนึ่งที่ให้คำแนะนำและสนับสนุน
ผู้เขียนจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนั้น อาจารย์บุณเฑาะว์ นิยมหอม นางสาวกุศล นาคะชาติ
นางดวงเนตร เบี้ยวไข่มุกต์ นางสาวทิพย์วัลย์ เสวีกุล นางชมัยพร แสงกระจ่าง
อาจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ นางสาวดวงตา คัมภีรานันท์ นายพรชัย ปิติพัฒนะ โฆษิต
และบรรณารักษ์ที่ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ได้มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี
ผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

คุณยวิทย์ทรรค์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อบลวรรณ ปิติพัฒนะ โฆษิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ญ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่องนี้	๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๒. หัวเรื่อง	๕
ความหมายของ "หัวเรื่อง"	๕
ความสำคัญและประโยชน์	๑๐
ประวัติและพัฒนาการของหัวเรื่อง	๑๔
หนังสือหัวเรื่องภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	๒๕
Library of Congress Subject Headings	๒๕
Sears list of Subject Headings	๓๓

หัวเรื่องภาษาไทย	๓๘
ประวัติความเป็นมาของหัวเรื่องภาษาไทย	๓๘
หนังสือหัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้ในบางสถาบัน	๔๒
สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์ และแมนมาลี ขวลิศ "หัวเรื่อง สำหรับหนังสือภาษาไทย" <u>หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ</u> <u>สำหรับหนังสือภาษาไทย</u> โดย สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์	๔๒
สุทธิลักษณ์ อ่ำพินวงศ์ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษา <u>ไทย</u> " <u>หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษา</u> <u>ไทย และหัวเรื่อง (ฉบับย่อ)</u>	๔๕
ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. <u>ห้องสมุดกลาง. หัวเรื่อง</u> <u>สำหรับหนังสือภาษาไทย</u>	๔๖
<u>ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, สมาคม. หัวเรื่องสำหรับ</u> <u>หนังสือภาษาไทย</u>	๕๑
<u>ทรศนียา กัลยาณมิตร. คู่มือการกำหนดหัวเรื่อง</u> <u>ภาษาไทย</u>	๕๕
๓. การสำรวจการใช้หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยของห้องสมุด มหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๖๓
รายงานจากการสำรวจคานปัญหาการใช้หัวเรื่องภาษาไทย ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๑๐ แห่ง	๖๕
๑. ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๖๕
๒. ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยขอนแก่น	๗๐
๓. ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๗๓
๔. ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๗๖

๕. ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๓๕
๖. หอสมุดศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล	๔๓
๗. หอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง	๔๔
๘. หอสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	๕๑
๙. ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร	๕๔
๑๐. สำนักบรรณสารการ พัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒน	
บริหารศาสตร์	๕๗
ผลการสำรวจในคานปัญหาการใช้หัวเรื่องภาษาไทย ...	๑๐๐
๔. การวิเคราะห์หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยจากการสำรวจ	
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๑๑๐
๑. หัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้แตกต่างกันในคานลักษณะการใช้	
ภาษา	๑๑๒
๒. หัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้แตกต่างกันในคานความหมาย	
ของคำ	๑๕๑
๓. หัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้แตกต่างกันในคานอื่น ๆ ...	๑๕๓
๕. สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	๑๕๘
สรุปผลการวิจัยคานปัญหาต่าง ๆ ของหัวเรื่องสำหรับหนังสือ	
ภาษาไทย	๑๕๘
ขอเสนอแนะ	๑๖๐
๑. ขอเสนอแนะสำหรับสถาบันต่าง ๆ ในการปรับปรุงหัว	
เรื่องภาษาไทย	๑๖๐
๒. ขอเสนอแนะสำหรับบรรณารักษ์ในการที่จะเพิ่มเติม	
หัวเรื่องขึ้นใช้เอง	๑๖๒

	๓. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าหรือ วลีที่จะใช้เป็นหัวเรื่อง	๑๖๓
	๔. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยที่เสนอแนะ ...	๑๖๔
บรรณานุกรม	... .. .	๓๕๓
ประวัติการศึกษา	... .. .	๓๕๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่

หน้า

๑.	แสดงปัญหาในการใช้หัวเรื่องภาษาไทย	๑๐๑
๒.	แสดงการประเมินคุณค่าหนังสือคู่มือการใช้หัวเรื่องภาษาไทย..	๑๐๒
๓.	แสดงหลักเกณฑ์ในการเพิ่มหัวเรื่องชั้นใช้เอง	๑๐๓
๔.	แสดงจำนวนการเพิ่มของหัวเรื่องภาษาไทย	๑๐๕
๕.	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหัวเรื่องภาษาไทย	๑๐๗
๖.	แสดงปัญหาของหัวเรื่องภาษาไทย	๑๐๘
๗.	แสดงข้อเสนอแนะในการให้หัวเรื่อง	๑๐๘
๘.	แสดงจำนวนหัวเรื่องภาษาไทยทั้งหมดที่มีปัญหาในการใช้เครื่อง หมายวรรคตอน	๑๒๑
๙.	แสดงจำนวนหัวเรื่องภาษาไทยทั้งหมดที่มีปัญหาในการใช้ "และ", "กับ" และบุพบทอื่น ๆ	๑๒๗
๑๐.	แสดงจำนวนหัวเรื่องภาษาไทยทั้งหมดที่มีปัญหาในการใช้คำเสริม กลางคำ "ทาง", "การ"	๑๓๑
๑๑.	แสดงจำนวนหัวเรื่องภาษาไทยที่มีปัญหาแตกต่างกันในการใช้ "การ, ความ" นำหน้าคำ	๑๓๖
๑๒.	แสดงจำนวนหัวเรื่องภาษาไทยที่มีปัญหาในการใช้คำลงท้าย "ศาสตร์, วิทยา"	๑๔๐
๑๓.	แสดงจำนวนหัวเรื่องภาษาไทยที่แตกต่างกันในการใช้คำที่มีความ หมายคล้ายคลึงหรือเหมือนกัน	๑๔๕
๑๔.	แสดงจำนวนหัวเรื่องภาษาไทยที่ใช้คำที่มีความหมายกว้างและ แคบแตกต่างกัน	๑๕๒